ESKILSTUNA

FRÅN TUNA (1100-TALET) TILL ESKILSTUNA

ESKILSTUNA STADSHUS

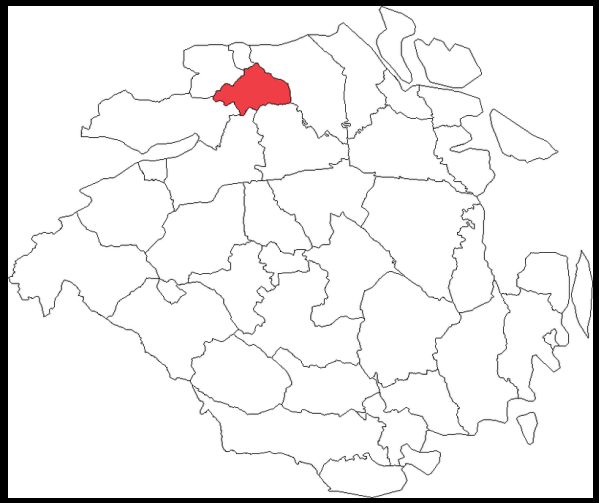

ESKILSTUNA

Eskilstuna är en tätort i Södermanland, centralort i Eskilstuna kommun och den största tätorten i Södermanlands län. I tätorten bodde 69 816 personer den 31 december 2018, vilket utgjorde cirka 66 procent av Eskilstuna kommuns då 105 924 invånare. Genom orten rinner Eskilstunaån.

Eskilstuna fick sitt namn efter biskop Eskil av Tuna stift med biskopssäte i Tuna, motsvarande nutida Eskilstuna. Två handelsplatser kallades under hednatiden för Tuna och Fors, och var då ett handelscentrum för Rekarnebygden, belägen där sjövägen från Mälaren upphörde och handelsvägen genom skogen till Hjälmarebygden vidtog. På 1000-talet blev handelsläget mindre förmånligt till följd av landhöjningen, som skapade nya vattenfall vid Torsharg, idag Torshälla.

Eskilstuna hus var en kunglig slottsbyggnad i Eskilstuna stad, Södermanland, uppfört efter 1585 genom tillbyggnad av det tidigare Johanniterklostret i Eskilstuna, och förstört i en brand 1680.

Byggnaden med tillhörande trädgårdar var belägna på platsen där Sankt Eskil hade byggt sin första kyrka. På slutet av 1100-talet eller 1200-talet anlades på platsen det johanniterkloster som 1527 drogs in till kronan. Gustav Vasa lät därefter bygga om klostret till ett kungligt residensslott som dock bara stod i drygt 150 år. Gustav Vasa och hans söner vistades emellanåt på Eskilstuna hus. 1568 föddes Johan III:s dotter Anna på slottet och 1589 dog hertig Karls första fru Maria av Pfalz där.

TUNA OMTALAS 1104

Tuna, som omtalas i skriftliga källor första gången 1104, blev under 1100-talet centrum för kulten kring Sankt Eskil. Enligt legenden från 1300-talet var Eskil en engelsk munk som dödades av asatroende hedningar i Strängnäs i slutet av 1000-talet. Både Fors och Tuna kyrkor har förknippats med Sankt Eskil, men helgonlegenden utpekar Tuna. Tuna kyrka, som 1231 övertogs av Johanniterklostret har visat sig härröra från 1100-talet, men har haft en äldre föregångare på samma plats. Under den nuvarande Tuna kyrka från 1100-talet har rester av en stenkyrka från 1000-talet påträffats. Bland fynden från undersökningarna märks särskilt Eskilstunakistan från slutet av 1000-talet. Fors kyrka som fortfarande står kvar och vars äldsta delar härrör från 1100-talet, har visat sig haft en föregångare från 1000-talet. Under denna äldre stenkyrka fanns spåren efter en ännu äldre träkyrka. Utöver dessa kyrkor fanns här ytterligare en kyrka, Ekeby kyrkoruin, uppförd på 1100-talet.
I Florenslängden, ursprungligen från 1103, omnämns Tuna som biskopssäte.
Omkring 1180 anlades Johanniterklostret som var Johanniterordens svenska huvudkloster.
Någon gång före 1266 ändras namnet från Tuna till Eskilstuna.

KARL X GUSTAV HADE SINA PLANER

Karl X Gustav, som bott i Eskilstuna, sökte där skapa en stor industristad, Karl Gustavs Stad, och utrustade livländaren från landskapet Svenska Livland Reinhold Rademacher med stora privilegier för att flytta dit dennes verkstäder vid Kirkholm. Planerna genomfördes endast till en femtedel. Stadens område omfattade nu både Tunafors och Nystaden.
Efter Rademachers död gick dock manufakturverket sämre, och 1739 övergick det i privat ägo under Fredrik Rothoff. Rothoff lät bryta ut manufakturverket Carl-Gustafs stad ur den privilegierade staden, som nu kom att omfatta Nya staden och Nystaden, varvid den återtog namnet Eskilstuna. Vid mitten av 1700-talet hade staden omkring 500 innevånare.

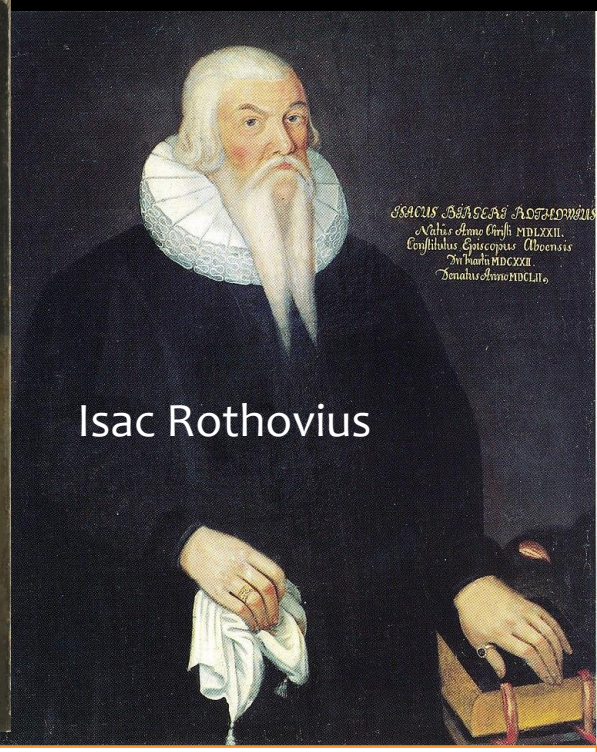

Isac Rothovius

Fredrik Rothoff var son till bergsfogden i Öster-Bergslagen Leonard Rothoff, en ättling till Isak Rothovius, och Anna Catharina Behm (släkten Behm) som var Bureättling.
Isak Rothovius, född 1572 i Hedenstorps by, Angelstads socken, död 10 februari 1652 i Åbo, var en svensk biskop i Åbo stift. År 1740 köpte Fredrik Rothoff Carl Gustafs Stads järnverk av en polsk grevinna, 1748 Östra Silfbergs gruva

https://sv.wikipedia.org/wiki/Eskilstuna#/media/Fil:Swedens_first_fire-engine.jpg

Sveriges första elektriska brandbil levererad till staden i december 1902.

Arbetarrörelsen har möte på Fristadstorget.

ESKILSTUNA

1833 förenades Eskilstuna och Karl Gustavs Staden till en enhet. Ända fram till 1879 utgjorde "Eskilstuna Fristad" ett eget område inom Eskilstuna stad. År 1771 hade kung Adolf Fredrik låtit anlägga den så kallade Fristaden.

Eskilstuna brygga

ESKILSTUNA UNDER 1800 TALET

Under 1800-talet innebar den växande industrin ett ökat behov av kommunikationer. En ny kanal byggdes förbi Torshällafallen och stod färdig 1865. Kanalen var i bruk fram till 1965 då den stängdes. 1876–1877 fick staden järnvägsförbindelser med Nyköping och 1895 med Södertälje. Eskilstuna växte och blev en av Sveriges viktigaste industristäder. Industrier som genom olika epoker varit viktiga för Eskilstuna är Rademachersmedjorna, AB Separator, AB C. O. Öberg & co., Carl Gustafs stads gevärsfaktori (Nuvarande Saab Bofors Dynamics AB), Eskilstuna Jernmanufaktur, Nickelfabriks AB Gottfrid Carlsson, Gense, L. F. Ståhlberg & Co bordknifsfabrik, Bolinder-Munktell (senare Volvo BM, nuvarande Volvo Construction Equipment), August Stenman (senare ASSA) och CE Johansson (Mått-Johansson).
Industrialiseringen innebar en stor bostadsbrist i Eskilstuna. Redan på 1830-talet överläts delar av Kungsladugårdens mark till staden för bostadsbyggande men utvecklingen gick långsamt.

Fotografering 1868
Eskilstuna hamn

Administrativa tillhörigheter (Eskilstuna)

Eskilstuna bestod ursprungligen av en ort, Tuna (Tunafors) öster om ån i Klosters socken och en stad kring Rademachersmedjorna, Karl Gustavs stad, väster om ån utbruten 1659 ur Fors socken. Stadsprivilegierna omfattade också Tunafors. Vid mitten av 1700-talet bröts manufakturverksamheten ut ur staden varvid den återfick det gamla namnet Eskilstuna. År 1771 styckades området söder (väster) om ån åter till en ny stadsbildning som får namnet Eskilstuna fristad, som sedan 1833 förenas med Eskilstuna stad. Efter kommunreformen 1862 var bebyggelse främst i stadskommunen men även i delar i Klosters landskommun och i Fors landskommun, vari 22 februari 1889 Nyfors municipalsamhälle inrättades för samhället Nyfors. 1907 uppgick Klosters socken/landskommun och Fors socken/landskommun tillsammans med municipalsamhället i stadskommunen, där sedan bebyggelsen bara upptog en mindre del av stadskommunens yta. 1971 uppgick Eskilstuna stad i Eskilstuna kommun och orten är sedan dess centralort i kommunen.
Den centrala bebyggelsen, staden, hörde till 1931 till Eskilstuna stadsförsamling medan delar av bebyggelsen utanför staden hörde till Klosters församling och Fors församling.
Från 1931.

Foto: Okänd

Nordiska museet

General Motors. Buick taxi, droskbilar, Eskilstuna, 1930.

Arbetar-Bostad i Eskilstuna

Montör Granströms bostad med "reparationsverkstad". Granström var anställd vid "verktygsskåpet" vid Munktells i Eskilstuna. Fotot är troligen taget på 1920-talet.

Kollo år 1956